

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доцент **Ковальчук Інна Сергіївна**

Штельмах Є.О.

студентка 1-го курсу магістратури факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія»

ПЕРЕКОНЛИВІСТЬ АДВОКАТСЬКОЇ ПРОМОВИ У СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

Кожна професія потребує своїх необхідних, компетентно значущих якостей, якими можна вважати сукупність суттєвих ознак та особливостей людини, що формуються у процесі діяльності та забезпечують професіоналізм спеціаліста. Для професії адвоката визначальним є комунікативна взаємодія, спілкування з клієнтами та багатьма іншими людьми, які так чи інакше входять до поля зору діяльності професіонала.

Актуальність даної теми зумовлена певним дефіцитом ораторського мистецтва сучасних адвокатів та недостатньою увагою науковців і правових, етичних, логічних та психологічних аспектів його діяльності в ході судового розгляду справи.

Значення ораторського мистецтва в адвокатській діяльності важко переоцінити, адже ця публічна професія пов'язана із необхідністю не лише досконало знати і правильно інтерпретувати закон, а й уміти переконувати у правильності своєї позиції широке коло осіб: суд, органи досудового розслідування, громадян, що досягається за допомогою сили слова.

Юридична риторика, зокрема судова, що проявляється у формі виступів адвоката на судових процесах, відіграє провідну роль при розбудові правової держави і громадянського суспільства в Україні.

Судова промова адвоката не офіційна професійна його промова, яка є обов'язковим компонентом найважливішої судової процедури судових дебатів. Від майстерності судової промови адвоката нерідко залежить якість і результативність судового процесу. Тому для адвоката, як професійного учасника цього процесу, володіння юридичною риторикою, і особливо судовою, здатність її оптимально використовувати є першорядним завданням.

Саме через ступінь володіння юридичною технікою, багатством загального лексичного і спеціального юридичного лексичного запасу і

вміння їх максимально реалізувати виявляється рівень правосвідомості та правової культури адвоката. Адже через яскраві публічні виступи адвокатів і поширення їх через засоби масової інформації суспільство дізнається про стан дотримання законності в країні, якість діяльності судів та прокуратури, про хід розслідування окремих резонансних злочинів тощо. Саме через «юридичну риторичку» адвоката може бути сформовано суспільну думку з приводу тієї чи іншої судової справи, а отже, зроблено певний внесок у виховання правової культури населення та розвиток громадянського суспільства.

Основоположними принципами, що безпосередньо стосуються офіційного мовлення у діяльності адвокатури, слід визнати конституційні принципи судочинства, передбачені ст. 129 Конституції України – такі, як змагальність сторін, законність, рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом; забезпечення обвинуваченому права на захист; гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами; забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду. Реалізація цих принципів передбачає переважну участь адвокатів у судовому розгляді усіх кримінальних справ, а також участь адвокатів у цивільних, господарських та адміністративних справах.

Участь у судовому процесі вимагає ретельної підготовки до ведення справи у кожному конкретному випадку, аналізу наявних доказів та інших даних, підготовки логічного та обґрунтованого «захисного» виступу (промови).

У юридичній літературі під захисною промовою розуміють промову з судових дебатах, в якій з точки зору захисту підсудного дається аналіз доказів, викладаються міркування по суті обвинувачення, кваліфікації злочину, пропозиції щодо міри покарання, інші питання, які мають значення для правильного вирішення справи[1]. На думку Т. Дубровської, захисна промова – це шанс адвоката на фінальному етапі судового процесу проявити себе в якості професіонала з високою комунікативною компетенцією, можливо, виправити помилки, зроблені раніше, і в результаті відстояти інтереси підзахисного.[2] Вагомість захисної промови визначається вже її першими фразами, оскільки вступна частина готує учасників судового розгляду до подальшого сприймання й оцінки матеріалу. Тут недоцільно здійснювати: переказ фабули кримінальної події (вона вже неодноразово виголошувалася); характеристику злочинів даного виду (убивства, крадіжки), бо вони відомі учасникам кримінального судочинства і сприймаються як повчання; застосовувати шаблони («...ця справа досить складна...»), адже це згубно діє на подальшу аргументацію.

Деякі адвокати спочатку накидаються на прокурора і слідство, стверджуючи, що нічого, не встановлено: ні самого злочину, ні обставин його вчинення. Також існують адвокати, які починають обвинувачувати всіх,

зокрема слідчого – у непрофесіоналізмі, прокурора- у недобросовісності, експерта – у некомпетентності, суддю – в упередженості, і т. п.).

Адвокату-захиснику слід запам'ятати, що захист інтересів підсудного зовсім не означає зняття з нього відповідальності за скоєний злочин. «... Можна прощати підсудним їхню провину, але ніколи не варто залишати в руках того, що вони виною придбали...», – таку пораду захиснику дає А.Ф. Коні.[3]

Судовим ораторам Коні А.Ф. рекомендував беззастережно виконував три умови: «Потрібно знати предмет, про який говориш, в точності і подробицях, з'ясувавши повністю його позитивні і негативні властивості, потрібно знати свою рідну мову і вміти користуватися й гнучкістю, багатством і своєрідними зворотами, причому, звичайно, до цього знання відноситься і знайомство зі скарбами рідної літератури. Нарешті, потрібно не брехати ...». Він неодноразово повторював, що в літературі немає поганих сюжетів, а в суді не буває неважливих справ, в яких людина освічена і чутлива не могла б знайти основи для художнього мовлення.[3]

Отже, враховуючи вищезазначене, варто відмітити важливість ораторського уміння адвоката, а саме вдало застосувати психологічний вплив на публіку задля досягнення бажаного результату. Для того, щоб промова стала переконливою варто відмовитись від шаблонних, часто використовуваних висловів, необхідно нитку зацікавлення у висловлюванні провести крізь всю промову. Найважливішим, я вважаю, введення інституту адвокатської промови чи риторики, а саме можливості навчатись цьому та здавати фаховий іспит, задля досягнення найкращих результатів та збільшення довіри до адвокатури у цілому.

Список використаної літератури:

1. Молдован В. В. Риторика: загальна судова / В. В. Молдаван. – К.: Юрінком Інтер, 1999. 43 с.
2. Коковська В. Комунікативно-композиційні особливості англомовної захисної промови в суді. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»: зб. наук, праць. Херсон: ХДУ, 2013. Вип. 20. С. 118.
3. Коні А.Ф. как судебный оратор [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://coollib.com/b/242753/read#t1>.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доцент **Ковальчук Інна Сергіївна**